

Stair ghearr ar an tseala céir

Ar feadh ceithre chéad bliain, bhíodh braon céarach deirge ag rá nach raibh aon duine tar éis litir a léamh. Chailleamar é agus muid ag bogadh go dtí an ré dhigiteach. Is féidir é a fháil ar ais.

Roimh an bpáipéar

Tá an gá le rud éigin a chur in iúl go rúnda do dhuine i gcéin níos sine ná an scríbhneoireacht féin. Sa Mheasapataím, chuirtear táibléid chré le teachtaireachtaí riaracháin nó príobháideacha laistigh de capsúil chré freisin, séalaithe sula mbácaífaí iad: bhí ort an clúdach a bhriseadh chun an t-ábhar a léamh, agus bheadh a fhios ag an bhfaighteoir láithreach an raibh an capsúl slán. Sa Róimh chlasaiceach, cheangailte rollaí pár le corda agus shéalaíte iad le céir nó le luaidhe. Bhí an coincheap mar an gcéanna i gcónaí: go bhfágadh aon léamh gan údarás rian fisiciúil nach bhféadfaí a scriosadh.

Ré an tseala céir

Ar feadh na gcéadta bliain, ó dheireadh na Meánaoise go dtí tús an 20ú haois, ba é an páipéar fillte agus séalaithe le séala céir an príomhuirlis le haghaidh comhfhreagrais rúnda san Eoraip. Doirtí céir leáite ar uaim an pháipéir agus bhuailte stampa pearsanta nó institiúideach air. Ní le haghaidh maisiúcháin a bhí sé. D'úsáideadh nóitrithe, taidhleoirí, ceannaithe agus daoine príobháideacha é leis an loighic chéanna: dá mbeadh an séala céir slán agus an stampa so-aitheanta, ní raibh an t-ábhar léite; dá mbeadh sé briste, bhí an comhfhreagras i mbaol sula n-osclófaí fiú é.

Ní raibh neart an tseala céir sa chostas ná sa sollúntacht. Bhí sé in airí struchtúrach an-sonrach: d'fhágadh aon iarracht é a bhaint agus a chur ar ais rian sofheicthe. Ní raibh aon bhealach ciúin ann chun litir shéalaithe a oscailt. Agus chiallaigh sé sin nach raibh an rún ag brath ar gheallúint ó idirghabhálaí ar bith — an teachtaire, an tiománaí cóiste, an t-oifigeach poist — ach ar dheardh fisiciúil an chlúdaigh féin. Iontaobhas bunaithe ar fhianaise a bhí ann, ní ar fhocal aon duine.

An t-aistriú digiteach

An teileagraf, an teileafón, an ríomhphost, teachtaireachtaí corparáideacha. Thug cumarsáid leictreonach luas, teacht domhanda agus costas beagnach nialasach in aghaidh an teachtaireachta. Scrios sí ráthaíocht an tseala céir freisin. De réir réamhshocraithe, téann gach teachtaireacht trí idirghabhálaithe nach féidir linn a n-ionracas a sheiceáil ach trí gheallúintí scríofa i dtéarmaí seirbhíse, deimhnithe teicniúla agus iniúchtaí teimhneacha. Níl aon rud ann atá cosúil le braon céarach briste chun foláireamh a thabhairt dúinn.

Séala céir digiteach

Níorbh é an séala céir féin an t-airí a thug neart dó, ach an rud a sheas sé dó: ionracas infhíoraithe de réir dearaidh, gan gá le muinín a chur i dtríú páirtí. Is féidir an t-airí sin a athchruthú go digiteach, cé go n-úsáidtear dhá ghné in ionad ceann amháin. Is é an chéad cheann ná an séala cripteagrafach — is séala céir digiteach é an lorg SHA-256 atá ag bun gach ailt san fhoilseachán seo, sa chiall liteartha: athraíonn aon mhodhnú ar an ábhar

an lorg go sofheicthe, díreach mar a léirigh céir bhriste léamh gan údarás. Is é an dara ceann ná ailtireacht an chainéil: nuair nach mbíonn aon fhreastalaí idir dhá dhuine atá ag cumarsáid, níl aon idirghabhálaí ann ar gá muinín a bheith agat as. Tríd an dá ghné sin a nascadh — ionracas infhíoraithe agus easpa idirghabhálaí — déantar an rud céanna go digiteach agus a rinne an chéir dhearg ar an bpáipéar fillte gach lá ar feadh ceithre chéad bliain.

An t-ainm

Cuadernos Lacre an t-ainm atá ar an bhfoilseachán seo mar nach maisiúchán stairiúil é an séala céir, ach airí teicniúil sonrach: ionracas infhíoraithe trí thógáil, gan geallúint ó oibreoir ar bith. Déanann gach alt sa tsraith anailís, ina leagan digiteach comhaimseartha, ar chuid den smaoineamh céanna sin: criptiú, meiteashonraí, rún gairmiúil, ailtireacht cumarsáide, creat dlíthiúil na hEorpa. Is bealach é an t-ainm freisin le meabhrú nach seirbhís é an rún a cheannaítear, ach airí den chainéal féin ina n-imíonn an t-eolas.

Foinsí agus léitheoireacht bhreise

- Maxwell, M. — *The Wax Tablets of the Mind: Cognitive Studies of Memory and Literacy in Classical Antiquity*, Routledge, 1992 (caibidlí ar shéalú táibléad agus bullae na Measapatáime).
- Daybell, J. — *The Material Letter in Early Modern England: Manuscript Letters and the Culture and Practices of Letter-Writing, 1512-1635*, Palgrave, 2012. Caibidlí ar an tseala céir mar uirlis ionracais agus údarthachta.
- Saltzer, J. H.; Reed, D. P.; Clark, D. D. — *End-to-end arguments in system design*, ACM TOCS, 1984. Foirmiú nua-aimseartha de phrionsabal an tseala céir: ráthaíochtaí ag na foircinn, ní sa chainéal.

[Ar aghaidh → Ní hionann criptiú agus a bheith príobháideach: cad a deir meiteashonraí fút](#)

Léitheoireacht le déanaí

- [CUADERNOS LIST PREGUNTAS TITLE](#)
- [CUADERNOS LIST SELFHOST TITLE](#)
- [CUADERNOS LIST IDENTIDAD TITLE](#)

Beir an t-alt seo leat áit ar bith a dteastaíonn sé uait.

[↓ Markdown](#) [↓ Téacs simplí](#) [↓ PDF](#)

Íoslódálfar an comhad chuig do ghléas. Ón áit sin is féidir leat é a shábháil, é a iompórtáil go Solo2 nó é a roinnt cibé áit is mian leat. Ní chinneann Cuadernos an ceann scríbe duitse.

Séala céir · SHA-256 61b14d19d8c2f8f7a5984e2b7122093a3804d3c9ca25f306f23094cd575f1e68

ES

Cuadernos Lacre · Foilseachán de chuid [Menzuri Gestión S.L.](#) · scríofa ag R.Eugenio · curtha in eagar ag foireann [Solo2](#).

Ní úsáideann an suíomh Gréasáin seo fianáin agus ní lódálann sé acmhainní ó thríú páirtithe. Úsáideann sé cuntar cuairteanna anaithnid féin-óstáilte (Umami, ar ár bhfreastalaí Eorpach) agus an t-íosmhéid JavaScript is gá le haghaidh do rogha téama éadrom/dorcha. Gan lorgaire, gan próifiliú, gan roinnt sonraí. Más mian leat sinn a leanúint: [RSS](#).